

УДК: 378.147.15

**ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ
НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Шумський О.Л.

У статті визначено та проаналізовано дидактичні умови використання інформаційних технологій у процесі навчання іноземної мови. Схарактеризовано основні компоненти освітніх інформаційних технологій, виявлено їхній дидактичний потенціал та обґрунтовано доцільність використання електронних навчальних програм, електронних підручників та мережі *Інтернет* у мовній підготовці студентів.

Ключові слова: дидактичні умови, інформаційні технології, мовна підготовка.

**DIDACTIC CONDITIONS OF APPLICATION INFORMATION
TECHNOLOGIES IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE TO
STUDENTS OF NON-LINGUISTIC SPECIALITIES**

Shumskyi O.L.

The didactic conditions of application information technologies in the process of a foreign language teaching are defined and analysed in the paper. The main components of educational information technologies are characterized, their didactic potential is discovered and the appropriateness of the application of electric study programs, electric textbooks and Internet in language training of students is substantiated.

Key words: didactic conditions, information technologies, language training.

Стратегічний курс України на європейську інтеграцію, а також бурхливий розвиток міжнародних професійних зв'язків зумовлюють значний соціальний попит на висококваліфікованих фахівців з різних галузей знань з прийнятним рівнем володіння іноземною мовою. Цим пояснюється необхідність перегляду та удосконалення традиційних форм та методів навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах, зокрема, за рахунок впровадження новітніх інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що питання ефективного використання освітніх комп'ютерних технологій є достатньо висвітленими у науково-педагогічній літературі. Так, різні аспекти інформатизації навчального процесу у вищій школі розглядалися у роботах **В. Куліш**, **Є. Семенюк**, **А. Судакова**, **Є. Полат**, **А. Хуторського**; проблему застосування комп'ютерних технологій у навчанні іноземних мов досліджували **Л. Артем'єва**, **В. Єфременко**, **Т. Зеленова**, **Є. Кізякова**, **Г. Китайгородська**, **Н. Садовнікова**, **П. Сисоєв**, **І. Чусовська та інші**; *грунтовний узагальнюючий аналіз існуючих навчальних комп'ютерних програм здійснено Н. Аносовою, О. Кашиною, З. Сулеймановою.* **Однак**, вивчення та аналіз стану наукової розробки зазначеної проблеми показали, що на сьогодні майже відсутні праці, присвячені дослідженню дидактичних умов використання освітніх інформаційних технологій у вивченні іноземної мови, що й зумовило вибір теми даної роботи.

Мета статті – визначити та схарактеризувати дидактичні умови використання інформаційних технологій у процесі навчання іноземної мови, а також окреслити перспективи подальшого розвитку використання електронних засобів навчання в іншомовній підготовці студентів.

Розвиток сучасного суспільства визначається широким впровадженням інформаційних технологій у різні сфери діяльності, у тому числі й в освітню галузь. Основними засобами інформаційних технологій є програмні, програмно-апаратні та технічні пристрої для пошуку, зберігання, обробки та обміну інформацією.

Навчання іноземної мови в контексті інформатизації освітнього процесу передбачає комплексне використання засобів інформаційних технологій у різних видах навчальної діяльності. Істотними перевага-

ми засобів електронного навчання є можливість часткової передачі цим засобам низки функцій викладача, таких як: навчально-інформаційна, тренувальна, репетиторська, корегуюча, контролююча, організаційна, стимулююча, управлінська, а також забезпечення інформаційної взаємодії між студентами, викладачем та комп'ютером на локальному чи глобальному рівнях. Важливою умовою застосування інформаційних технологій у навчальному процесі є відповідність програмного забезпечення меті та змісту конкретної навчальної дисципліни.

Використання інформаційних технологій у навчанні іноземної мови дозволяє вирішити наступні дидактичні завдання:

- Наочність. Можливість надання навчальної інформації у текстовому, графічному, аудіо-, відео-, анімаційному та інших форматах сприяє значному підвищенню ефективності засвоєння студентами іншомовної інформації завдяки можливості одночасного впливу на всі канали сприйняття інформації, що розвиває зорову, слухову, кінетичну, логічну та образну пам'ять.

- Інтерактивність. Доступ до світової інформаційної спільноти, а також можливість живого спілкування з носіями мови у режимі реального часу активізує процеси сприйняття іншомовного мовлення на слух та мислення засобами іноземної мови, а також сприяє формуванню навичок запам'ятовування.

- Практична спрямованість. Навчання основним видам мовної діяльності, а саме: мовленню, аудіюванню, читанню, письму.

- Доступність. Навчальні комп'ютерні програми з іноземної мови мають містити новий, доступний для сприйняття і чітко спланований навчальний матеріал, зокрема вправи на запам'ятовування професійної лексики, розуміння змісту тексту, творчі завдання з метою закріплення нового матеріалу і завдання для самоконтролю.

- Послідовність та поступовість передбачають залучення студентів до роботи з навчальною програмою з урахуванням рівня їхньої іншомовної підготовки. Наприклад, під час роботи з навчальними сайтами, які зазвичай містять матеріал, розподілений за декількома рівнями складності, обирається саме той, який максимально відповідає рівню знань студентів.

- Науковість. Можливість ознайомлення з останніми науковими розробками (матеріалами наукових конференцій, збірниками статей, дисертаційними дослідженнями тощо).

- Контроль та оцінка знань. *Визначення та поточний контроль рівня володіння іноземною мовою за допомогою ресурсів спеціальних сайтів, які передбачають виконання тестових завдань, що забезпечує реалізацію принципу міцності знань.*

Проведене дослідження дало змогу встановити, що використання засобів інформаційних технологій сприяє створенню відповідних умов для реалізації основних дидактичних принципів з урахуванням індивідуальних особливостей студентів за рахунок можливості вибору змісту, темпу та часу навчання.

При вивченні іноземної мови доцільно використовувати наступні компоненти інформаційних навчальних технологій: комп'ютерні навчальні програми, електронні підручники, програми словників, електронні бібліотеки, системи тестування; мультимедійні навчальні системи; засоби телекомунікації, серед яких: електронна пошта, телеконференції, форуми, чати [5, с. 27-29].

Найбільш значний дидактичний потенціал мають інтерактивні мультимедійні навчальні програми, а також освітні інформаційні ресурси глобальної мережі, представлені у великому обсязі, які постійно оновлюються та доступні користувачеві у будь-який час.

Основними дидактичними умовами використання інформаційних технологій у навчанні іноземної мови студентів є розробка електронного навчально-методичного комплексу, зміст якого складається з лексичних одиниць та ситуацій, типових для певної професійної діяльності.

Комплекс засобів інформаційних технологій для навчання іноземної мови має забезпечувати реалізацію всіх етапів процесу навчання, а саме: представлення іншомовної навчальної інформації, закріплення отриманих знань, контроль рівня засвоєння іншомовної інформації тощо [6].

Під час розробки електронного курсу з іноземної мови викладачеві необхідно враховувати дидактичні властивості та функції кожного з відібраних засобів навчання (лекції, записані на той чи інший електронний інформаційний носій або трансляція лекції по радіо

чи телебаченню; оригінальні друкovanі тексти для перекладу або аудіотексти, різноманітні граматичні вправи тощо), які є найбільш доцільними для вирішення конкретної методичної задачі.

Дидактично вірно сформований комплекс навчальних матеріалів з іноземної мови дає змогу викладачеві охопити широкий спектр основних завдань даної навчальної дисципліни з розвитку мовленнєвої підготовки студентів, а саме: формування лексичних, граматичних та фонетичних навичок; удосконалення навичок аудіювання; вільне розуміння текстової інформації, а також граматично правильне письмо.

Необхідно підкреслити, що використання інформаційних технологій у процесі навчання іноземної мови дозволяє вирішити низку дидактичних проблем, серед яких: класифікація та каталогізація навчальних матеріалів, спрямованих на розвиток навичок іншомовного мовлення; розробка критеріїв оцінки якості інформаційних ресурсів; доцільність використання тих чи інших автентичних текстів; розробка навчальних програм для розвитку мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетентності студентів.

Варто зауважити, що основними засобами навчання студентів іноземної мови за допомогою інформаційних технологій є різноманітні навчальні програми та тренажери, спрямовані на розвиток мовних та мовленнєвих навичок. В залежності від конкретних дидактичних цілей можна виокремити наступні типи комп'ютерних програм: навчальні, тренувальні, контролюючі, демонстраційні, імітаційні, довідково-інформаційні, мультимедійні підручники [1, с. 214-236]. Дослідження показало, що найбільш ефективними у засвоєнні студентами іншомовної інформації є наступні: *Triple play plus in English*; *English on holidays*; *Hello, America!*; *Bridge to English*; *Professor Higgins*; *English for communication* та інші.

Використання електронних підручників у навчальному процесі має наступні переваги: наявність інтерактивного зв'язку з різними освітніми ресурсами (електронні бібліотеки, словники, енциклопедії тощо); інформаційна насиченість; постійне оновлення інформаційного матеріалу; варіативність методики викладання, наприклад: можливість індивідуалізації навчання; ефективного самонавчання; мобільність; до-

ступність отримання електронних навчальних посібників за допомогою мережі Інтернет тощо [5, с. 112-128].

Інтернет, як інформаційний ресурс, містить значний обсяг корисного навчального матеріалу, а також низку спеціальних технічних засобів таких як: графіка, звук, анімація, спрямованих на поліпшення його сприйняття. Це, як слушно зауважує Н. Котлова, наочно демонструє набагато ширші можливості Інтернету у порівнянні з традиційними друкованими підручниками [3].

Сучасні учені-педагоги [2; 3; 5] визначають наступні переваги роботи з Інтернет-ресурсами у практиці викладання та вивчення іноземної мови: результативний пошук необхідної інформації викладачами під час підготовки до проведення занять; створення умов для самостійної роботи студентів, розширення їхнього світогляду, адже глобальна мережа відкриває доступ до оригінальної та сучасної іншомовної літератури з різноманітних наукових джерел усього світу. Крім того, мережа Інтернет відкриває широкі можливості для отримання освіти у дистанційному форматі, коли комунікація та обмін навчальною інформацією між викладачами та студентами відбуваються не тільки в межах одного освітнього закладу чи регіону, але й на рівні різних країн.

Робота студентів з Інтернетом охоплює різні види навчальної діяльності: навчальну роботу під заочним керівництвом викладача в режимі електронного листування; самоосвіту з метою поглиблення знань з будь-якого розділу навчальної дисципліни, наприклад, під час підготовки до іспиту; визначення за допомогою спеціальних сайтів рівня володіння іноземною мовою шляхом виконання тестових завдань тощо.

Таким чином, можна стверджувати, що використання засобів освітніх інформаційних технологій є важливим чинником оптимізації процесу викладання іноземної мови за рахунок розширення можливостей вибору форм та методів навчання. Засоби інформаційних технологій характеризуються високим ступенем інтерактивності, завдяки чому створюється оптимальне навчально-пізнавальне середовище, яке сприяє реалізації дидактичних та методичних завдань з вивчення іноземної мови.

Слід зазначити, що проблема впровадження освітніх інформаційних технологій у практику вищої школи України потребує подальшої розробки, оскільки психолого-педагогічні аспекти навчання іноземної мови за допомогою засобів електронних навчальних ресурсів є недостатньо з'ясованими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Башмаков А.И. Разработка компьютерных и обучающих систем / А.И. Башмаков. – М.: Академия, 2003. – 613 с.
2. Голівер Н.О. Комп'ютеризація процесу навчання / Н.О. Голівер // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: Зб. наук. пр. – Харків: ХДПУ, 2001. – Вип. 16. – С. 78-82.
3. Колтовая Н.А. Новые информационные технологии в обучении иностранным языкам / Н.А. Колтовая. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://gmcit.munnansk.ru/text/konf/2001/theses5.htm>.
4. Основы современных компьютерных технологий : Учебное пособие / Под ред. А.Д. Хоменко – СПб.: КОРОНА-принт, 1998. – 448 с.
5. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат – М.: Академия, 2009. – 272 с.
6. Хуторской А.В. Современная дидактика. Учебник для вузов. СПб.: Питер, 2000. – 446 с.